

Et samlet videregående uddannelsessystem – AC's position vedr. uddannelse, forskning og institutionsstruktur

Den 21. marts 2013
Sagsnr. S-2012-335
Dok.nr 2013-6264
bba/ks/db

Med samlingen af de videregående uddannelser i samme ministerium, blæser der vitterligt nye vinde hen over det danske uddannelses-, forsknings- og institutionslandskab.

Regeringens sammenhængsredegørelse fra foråret 2012 er en første logisk konsekvens af samlingen af de videregående uddannelser. Og fra vores egen verden gennemførte AC og FTF i efteråret 2012 for første gang en fælles uddannelseskonference som indspil til regeringens vision om et samlet videregående uddannelsessystem.

Realiseringen af visionen om et samlet videregående uddannelsessystem forudsætter et tættere samarbejde mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner: Universiteterne, de tidligere kulturministerielle videregående uddannelsesinstitutioner, professionshøjskolerne samt erhvervsakademierne. Det åbne vindue for nytænkning udfordrer hermed den gængse forestilling om arbejds- og rollefordeling mellem de forskellige uddannelsessektorer.

1. De videregående uddannelser

AC var – og er - fortalere for en samling af de videregående uddannelser og deres institutioner i et ministerium. AC's proaktive ageren herfor har udspring i en konstatering af, at en fortsat ressortmæssig opdeling kun vil forstærke udviklingen af en parallel og konkurrerende søjleopbygning i de tre uddannelsessektorer og med aktiv støtte fra de respektive ministerier.

Ligeledes har der kunnet iagttages en skæv tendens i de videregående uddannelsers tag i de unge. Et forhold der, i AC's optik, kræver en samlet og koordineret indsats, hvis den udvikling skal vendes. Mange unge har en universitetsuddannelse som førstevalg, men falder fra for efterfølgende at søge ind på en mere praksisrettet uddannelse, fx professionsbachelor (22 pct.), erhvervsakademiuddannelse (8 pct.) eller erhvervsfaglig uddannelse (10 pct.). En del af denne uddannelsestrafik, vil givet kunne reduceres, hvis erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne bliver gjort mere attraktive, fx ved at skabe bedre mulighed for videreuddannelse og sporskift.

Derfor støtter AC en vision om et mere sammenhængende videregående uddannelsessystem: Et system uden unødige forsinkelser for den enkelte, der ønsker at uddanne sig til højeste niveau i forhold til evner og

motivation. Et system, hvor bedre sammenhæng realiseres uden at uddannelsernes kvalitet, niveau og særkende sættes over styr.

- 1.1 En forbedret sammenhæng i det videregående uddannelsessystem skal have som præmis, at de to bachelortyper har hver deres sigte og særkende: Den universitære bachelor er teoretisk og overbygningsforberedende til kandidatuddannelsen, mens professionsbacheloren er praksisnær med et direkte erhvervs- eller professions sigte. De to bachelortyper skal derfor fastholdes, og kernefagligheden skal bevares, idet en ensliggørelse af de to bachelortyper vil være ødelæggende for kvaliteten af begge uddannelses typer.
- 1.2 AC kan ikke støtte en generel overgang mellem professionsbachelor- og kandidatniveau. En ubetinget overgang vil skabe risiko for en forstærket akademisering af hele uddannelsessystemet, ligesom det faglige niveau på kandidatuddannelserne vil komme under pres.
- 1.3 Universitetsbachelorers retskrav giver den studerende ret til at færdiggøre sin uddannelse på den naturlige kandidatoverbygning, umiddelbart og i direkte forlængelse af sin bachelorgrad. Dette retskrav skal fastholdes, da en ophævelse vil risikere at medføre, at et stigende antal universitetsbachelorers presses ud på et arbejdsmarked, der efterspørger kandidater og professionsbachelorers, men ikke universitære bachelorer.
- 1.4 AC støtter afskaffelsen af brugerbetaling på suppleringskurser, idet betalingselementet udgør en reel økonomisk barriere for videreuddannelse. Suppleringskurser bidrager til at skabe bedre sammenhæng mellem uddannelsesniveauerne, der hvor faglige hensyn taler for, at professionsbacheloren (og universitetsbacheloren) må forbedre sin faglige forudsætning for at gennemføre en given kandidatuddannelse.
- 1.5 AC ser et stort potentiale i forhold til at få reduceret al unødig forsinkelse i det videregående uddannelsessystem, ved en forbedring af overgangene mellem uddannelserne og uddannelsesniveauerne. Megen unødig forsinkelse kan elimineres ved at afdække uddannelses- og meritmuligheder og dermed skabe større gennemsigtighed for den enkelte studerende, der overvejer at skifte spor eller tone sin uddannelse i en given retning.
- 1.6 En stor andel af studieskifterne fra universitetsbacheloruddannelserne starter forfra på en erhvervs- eller professionsrettet videregående uddannelse. AC finder, at megen unødig forsinkelse i uddannelsessystemet kan elimineres ved at anvise meritveje fra universitetsbacheloruddannelserne til de andre videregående uddannelser. AC opfordrer de videregående

uddannelsesinstitutioner til i langt højere grad at indgå i sådanne meritsamarbejder.

- 1.7 Forbedring af uddannelses- og meritveje må bero på en faglig vurdering og samarbejde inden for givne faglige søjler. AC foreslår, at faglige samarbejder på tværs af uddannelsesinstitutioner udbygges og formaliseres.
- 1.8 AC foreslår, at der med udviklingskontrakterne som styringsinstrument, og med inddragelse af underviserne, igangsættes et systematisk og formaliseret uddannelses- og meritsamarbejde mellem de videregående uddannelsesinstitutioner inden for givne faglige søjler.
- 1.9 AC finder, at nye kandidatuddannelser udviklet særligt til en given professionsbacheloruddannelse, må kunne tilrettelægges på en sådan måde, at faglig supplerings ikke er nødvendig.
- 1.10 AC opfordrer universiteterne til, ved optag af eksterne studerende på kandidatuddannelser, at udvikle og benytte optagelsesprocedurer, der kan bidrage til at spotte alternative talenter, heriblandt uddannelsessøgende med en professionsbachelorbaggrund.
- 1.11 AC ser forslag om professionsmasteruddannelser på professionshøjskoler som et eksempel på en uhensigtsmæssig konkurrerende søjleopbygning i det videregående uddannelsesystem. I stedet for "at konkurrere hinanden ihjel" – for offentlige uddannelses- og forskningsmidler – finder AC, at svaret må være et styrket samarbejde mellem universiteterne og professionshøjskolerne om fælles udvikling og udbud af masteruddannelser.
- 1.12 Netop masteruddannelsernes praksisnærhed bør skabe basis for et tættere samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne. AC har kritiseret den nuværende akkrediteringspraksis for ikke i tilstrækkelig grad at afspejle masteruddannelsernes praksisnærhed. Det forhold at akkrediteringssystemet stiller ens krav til master- og kandidatuddannelsernes faglige niveau har den konsekvens, at en uforholdsmæssig stor andel af masteruddannelserne dumper i akkrediteringssystemet.

2. Forskning og udvikling

Landskabet for de danske forskningsinstitutioner har ændret sig væsentligt i det senere årti, og med indtil flere runder af fusioner mellem universiteter og sektorforskningsinstitutioner i 00'erne er der sket en koncentration af aktiviteter og bevillinger på færre forskningsinstitutioner. Med globaliseringsmidlerne kom der også

væsentligt flere forskningsmidler og en kapacitetsopbygning med bl.a. bedre laboratorier og en fordobling af antallet af ph.d.er frem til 2010.

Tilsvarende har der i flere omgange været runder med sammenlægning af uddannelsesinstitutionerne inden for professionshøjskolesektoren med de nuværende syv professionshøjskoler som resultat. Der er efterfølgende sket en væsentlig videns- og kapacitetsopbygning med henblik på at øge forsknings- og udviklingsaktiviteten i tilknytning til de fagområder, som professionshøjskolerne udbyder uddannelser inden for.

AC er aktiv fortaler for at øge midlerne til forskning og udvikling og for at styrke ph.d.-uddannelsen. AC har også konstant sat fokus på kvaliteten i forskningen og på behovet for, at der etableres en solid planlægningshorisont for forskningsinstitutionerne gennem sikring af flerårige aftaler om midler til forskning og udvikling.

Den aktuelle udfordring er, at den jævne stigning i forsknings- og udviklingsmidlerne er stoppet, og det gør det svært at fortsætte den udbygning af forsknings- og udviklingskapaciteten, som der er behov for - både i universitetssektoren og på professionshøjskolerne.

- 2.1 AC ser meget gerne en viden- og udviklingsmæssig styrkelse af grundlaget for erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne. Der er brug for et stærkt videngrundlag for at sikre uddannelsernes kvalitet og praksistilknytning, og det kan både skabes gennem samarbejde med universiteterne om forsknings- og udviklingsprojekter og gennem forsknings- og udviklingsarbejde på først og fremmest professionshøjskolerne. AC mener dog ikke, at professionshøjskolerne skal udvikle sig til egentlige forskningsinstitutioner med egne forskningsmiljøer.
- 2.2 AC ønsker et styrket forsknings- og udviklingssamarbejde mellem universiteter og professionshøjskoler i fremtiden, og AC arbejder for, at både universiteter og professionshøjskoler har stærke incitamentter til at etablere og udvikle dette samarbejde.
- 2.3 AC ser gerne, at professionshøjskolerne har egne finanslovs-midler til medfinansiering af forskningsprojekter sammen med forskningsmiljøerne på universiteterne og til egne forsknings- og udviklingsprojekter. AC har dog opmærksomhed på, at der i en situation, hvor der ikke umiddelbart er udsigt til øgede midler, ikke må ske for stor en spredning af forsknings- og udviklingsmidlerne af hensyn til den kritiske masse og kvaliteten i forskningen.
- 2.4 AC ser også gerne, at professionshøjskolerne i højere grad end i dag søger og opnår midler fra forskningsråd og fonde til forsknings- og udviklingsprojekter fx sammen med universiteter, virksomheder eller andre samarbejdspartnere. AC ser også gerne flere særlige puljemidler til samarbejdsprojekter mellem universiteter og professionshøjskoler, fx om ph.d.-uddannelse.

- 2.5 For at sikre videnopbygningen på professionshøjskolerne og understøtte forsknings- og udviklingssamarbejdet med universiteterne, er der behov for, at en større andel af medarbejderne på professionshøjskolerne har en forskeruddannelse. AC støtter en udvikling hen imod flere ph.d.-uddannede på professionshøjskolerne, men holder samtidig fast i, at det er universiteterne som udbyder forskeruddannelse og uddanner ph.d.er.
- 2.6 I forventning om at professionshøjskolerne således kommer til at aftage en større andel af de ph.d.-uddannede i fremtiden, er AC fortaler for, at der etableres et mere formaliseret samarbejde og en dialog mellem universiteter og professionshøjskoler om ph.d.-uddannelse i forhold til professionshøjskolesektoren. Samarbejdet kan omfatte både uddannelse af nye ph.d.er og opkvalificering af undervisere.

3. Institutionsstruktur

De videregående uddannelsers institutionsstruktur har i det seneste tiår været igennem en omfattende udvikling hen mod større og færre enheder. I dag er der otte universiteter, syv professionshøjskoler, herunder Journalisthøjskolen og ni erhvervsakademier. Med undtagelse af Professionshøjskolen VIA (VIA UC) er ingeniørhøjskolerne alle blevet en del af et universitet.

De kunstneriske og kulturelle videregående uddannelsesinstitutioner har ligeledes været gennem sammenlægninger. Eksempelvis er Arkitektskolen i København fusioneret med Konservatorskolen og Designskolen til Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, ligesom IVA (tidligere Biblioteksskolen) er blevet et institut på Det Humanistiske Fakultet, KU.

Professionsbacheloruddannelserne udbydes i dag af såvel professionshøjskoler som erhvervsakademier. Den generelle hovedregel er, at de privatsektorrettede professionsbacheloruddannelser udbydes på erhvervsakademierne, mens professionshøjskolerne udbyder professionsbacheloruddannelser rettet mod den offentlige sektor.

I professionshøjskolesektoren adskiller UC Nord og VIA UC sig fra det generelle billede af sektoren, idet disse institutioner er blevet til ved fusioner mellem erhvervsakademier og professionshøjskoler. UC Nord og VIA UC udbyder således både professionsbacheloruddannelser rettet mod den offentlige sektor og privatsektorrettede erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser.

Der eksisterer endvidere fortsat et udestående i forhold til de erhvervsrettede erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelsers institutionelle rammer. I 2013 skal erhvervsakademierne igennem en

ekstern evaluering som en del af det politiske forlig i 2007 om at fusionere erhvervsakademierne – eller professionsbacheloruddannelserne på erhvervsakademierne - med professionshøjskolerne senest i 2015.

- 3.1 AC finder det afgørende, at en fremtidig institutionsstruktur i et samlet videregående uddannelsessystem understøtter uddannelsespolitikken – heriblandt skabelsen af en bedre sammenhæng og fleksibilitet i det videregående uddannelsessystem, samt opfyldelse af 60 pct. målsætningen for de videregående uddannelser.
- 3.2 AC ser en fortsat opdeling af privatsektorrettede erhvervsakademier og offentligsektorrettede professionshøjskoler som en anakronisme, der gør det stadigvæk vanskeligere for de to institutionstyper at levere uddannelser, der modsvarer de unges forventninger til attraktive, fleksible og tværfaglige uddannelser og studiemiljøer.
- 3.3 AC finder, at der er behov for stærke erhvervs- og professionshøjskoler, der leverer erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannede til såvel privat som offentlig sektor. Institutioner som qua en bred uddannelses- og vidensbase kan opbygge innovative miljøer, der understøtter et erhvervsmæssigt potentiale.
- 3.4 AC vil nøje følge den eksterne evaluering af erhvervsakademierne i 2013. I evalueringen bør også indgå erfaringerne med erhvervsakademiuddannelserne og privatsektorrettede professionsbacheloruddannelser på professionshøjskolerne UC Nord og VIA UC.